

Grau de Lingüística:
menció en llengua anglesa i espanyola

Treball de Fi de Grau

Curs 2018 - 2019

**LA TRANSMISSIÓ INTERGENERACIONAL DE L'AMAZIC A OSONA:
DE LA SEGONA GENERACIÓ A LA SEVA DESCENDÈNCIA**

Farida Boudichat Fortas

Dirigit per Avel·lí Flors Mas

Barcelona, 14 de juny de 2019

Declaració d'autoria

Amb aquest escrit declaro que sóc l'autor/autora original d'aquest treball i que no he emprat per a la seva elaboració cap altra font, incloses fonts d'Internet i altres mitjans electrònics, a part de les indicades. En el treball he assenyalat com a tals totes les citacions, literals o de contingut, que procedeixen d'altres obres. Tinc coneixement que d'altra manera, i segons el que s'indica a l'article 18, del capítol 5 de les Normes reguladores de l'avaluació i de la qualificació dels aprenentatges de la UB, l'avaluació comporta la qualificació de "Suspens".

Barcelona, a 14 de juny de 2019

Signatura: Farida Boudichat Fortas

RESUM

En contextos de plurilingüisme social, la competència i les ideologies lingüístiques dels parlants, juntament amb els usos de les llengües en contacte i, entre aquests usos, la transmissió intergeneracional de les llengües, són factors clau en la vitalitat de les llengües i les seves perspectives de futur.

En aquest estudi, a través d'entrevistes semidirigides a membres de la segona generació i de la generació 1.5 de persones d'origen marroquí a la comarca d'Osona, s'ha observat una actitud positiva vers la transmissió de l'amazic. No obstant, la falta d'àmbits d'ús de l'amazic i la de competència lingüística dels amazigo parlants de la segona generació i la 1.5 són obstacles que dificulten la transmissió, de manera que aquesta situació sembla complir amb un patró de substitució lingüística en tres generacions (Fishman, 1991).

PARAULES CLAU: amazic, Osona, segona generació immigrant, substitució lingüística, transmissió lingüística intergeneracional.

ABSTRACT

In contexts of social plurilingualism, the linguistic competence and ideologies of the speakers, with the uses of the languages in contact and, among these uses, the intergenerational languages transmission are the main factors of the vitality of languages and their future perspectives.

In this study, through semi-directed interviews to members of the second-generation and the 1.5 generation of Moroccan origin people in the Osona region, it has observed a positive attitude towards the transmission of Amazigh. However, the lack of domains of use for Amazigh and the lack of the linguistic competence of Amazigh speakers of the second-generation and the 1.5 generation are obstacles that complicate the transmission of this language, so that this situation seems to comply with the language shift pattern in three generations (Fishman, 1991).

KEY WORDS: Amazigh, Osona, second-generation immigrant, language shift, intergenerational languages transmission

AGRAÏMENTS

Abans de començar, voldria agrair a cada una de les persones que han fet possible aquest treball.

D'entrada als participants que, de manera totalment desinteressada, han estat disposats a ser entrevistats i aportar la base sobre la qual he realitzat aquest treball.

Al meu tutor, Avel·lí Flors Mas, pel temps, la dedicació, l'ajuda i la confiança en el treball.

A les amistats per la motivació i l'interès constant que han mostrat des que va sorgir la idea, a més de les llargues converses de reflexions lingüístiques i debats sobre quina és la nostra llengua, la de la gent que té identitats i llengües múltiples.

I a la família, per apostar per l'amazic com a llengua vehicular entre la diversitat lingüística familiar, els constants “*ah siwar s tmazigh!*” (‘ei, parla en amazic!’) o “*siwar kisan s tmazight!*” (‘parla’ls en amazic!’). Gràcies a ells he reflexionat sobre la importància que té mantenir la llengua viva.

Shokran! (‘Gràcies!’).

ÍNDIX

1. Introducció.....	7
1.1. Objectiu i preguntes de recerca	8
2. Context de la recerca	10
2.1. La llengua amaziga.....	10
2.2. L'amazic a Catalunya.....	11
2.3. L'ús de llengües d'origen a Catalunya	12
3. Marc teòric.....	13
3.1. Substitució lingüística	14
3.2. Polítiques lingüístiques familiars	16
4. Metodologia.....	17
4.1. Mostra.....	18
4.2. Instrument de generació de dades	20
4.3. Tractament de dades i anàlisi	21
5. Anàlisi.....	21
5.1. Competències lingüístiques.....	21
5.2. Usos lingüístics	24
5.3. Ideologies lingüístiques i identitats	26
5.4. Transmissió lingüística.....	28

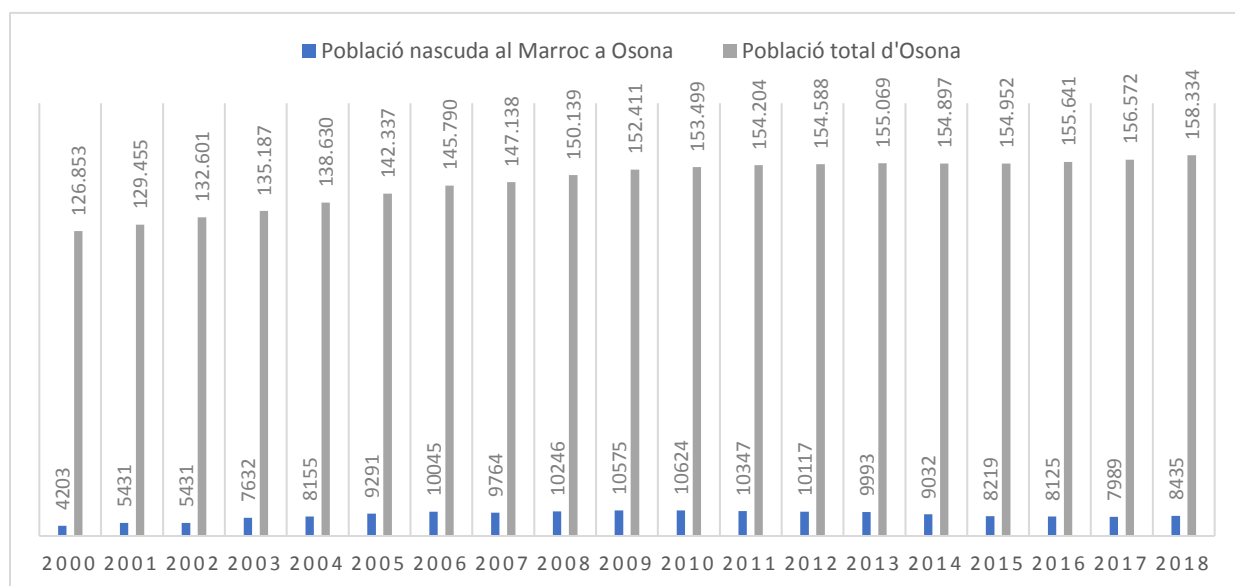
5.4.1.	Participants sense descendència.....	28
5.4.2.	Participants amb descendència	31
6.	Conclusions	33
7.	Referències	35
8.	Annexos	38
8.1.	Guió d'entrevista pels informants sense fills	38
8.2.	Guió d'entrevista pels informants amb fills.	41

1. INTRODUCCIÓ

Durant les últimes dècades del segle passat i part del segle XXI, hi va haver una onada migratòria d'amazics del nord d'Àfrica a Catalunya, especialment a Osona, on actualment la població nascuda al Marroc representa el 5,33% de la població total de la comarca (vegeu el gràfic 1). Aquests, juntament amb la seva descendència nascuda i socialitzada en un context de bilingüisme social amb contacte del català i el castellà, han creat una realitat sociolingüística interessant i poc estudiada actualment, especialment pel que fa a les polítiques lingüístiques familiars dels individus immigrants amazigoparlants i a la *sostenibilitat lingüística* de la seva llengua (Bastardas, 2005), és a dir, l'amazic. És per aquest motiu que s'ha decidit dur a terme aquest treball que, com s'especificarà detalladament a continuació, té com a objectiu analitzar la realitat de la llengua amaziga entre els individus de la “segona generació immigrant” d'origen marroquí i de la “generació 1.5” i, de manera més emfàtica, la transmissió d'aquesta llengua a la generació descendent.

Per “segona generació” s'entén aquells individus que van “néixer en el país de destinació dels pares -almenys d'un d'ells-”, mentre que la “generació 1.5” correspon als “nascuts en el país d'origen però educats en el país de destinació perquè els pares van decidir dur-los en algun moment del procés migratori” (Alarcón (dir.) 2010: 21-22).

Gràfic 1: Evolució de la població nascuda al Marroc a Osona entre els anys 2000-2018. Font: Idescat

El meu interès per aquest tema es deu a la mancança generalitzada d'estudis respecte la transmissió de les llengües immigrants a Catalunya. A més, a diferència d'altres immigracions internacionals, la primera generació immigrada marroquina és relativament antiga, fet que causa que la seva descendència, ja sigui l'anomenada "segona generació" o la "generació 1.5", tingui també descendència o estigui en edat de tenir-la. A tot això se li suma, per una banda, el meu interès personal com a dona nascuda i socialitzada a Catalunya amb pares immigrants de la zona Rifenyà del Marroc a mitjans de l'última dècada del segle passat, i per altra banda, com a estudiant i futura graduada en Lingüística a la Universitat de Barcelona.

Per dur-ho a terme, s'iniciarà amb la presentació de l'objectiu i les preguntes de recerca per tal de situar el lector en aquest treball. A continuació, hi haurà una descripció de la llengua amaziga i la seva presència a Catalunya per contextualitzar la llengua dins d'aquest territori. Tot seguit, en la secció de marc teòric es presentaran els dos conceptes clau d'aquesta recerca els quals són "polítiques lingüístiques familiars" i "substitució lingüística". Aleshores, s'endinsarà en la recerca començant per la metodologia – on es parla de la mostra i de les entrevistes realitzades – i tot seguit hi haurà l'anàlisi de les dades obtingudes. Finalment, s'exposaran les conclusions, on les polítiques lingüístiques familiars seran el nucli per entendre la realitat lingüística actual i les possibles conseqüències, com la substitució lingüística a causa de la falta d'espais d'ús i la falta de competència tot i la voluntat dels informants per transmetre la llengua.

1.1. Objectiu i preguntes de recerca

Aquest treball de caràcter sociolingüístic i empíric, concretament des del punt de vista de les polítiques lingüístiques familiars, té com a objectiu entendre la transmissió de l'amazic entre els membres de la segona generació immigrant i la generació 1.5 d'origen marroquí d'Osona a la seva descendència, així com també els factors que afavoreixen i desafavoreixen la transmissió de la llengua. Per a explicar les decisions – o previsions – respecte la transmissió, és necessari analitzar la realitat lingüística de la llengua amaziga entre els individus d'origen marroquí pel que fa a la competència, l'ús i les identifications i ideologies lingüístiques. De manera complementària, l'anàlisi permet aventurar hipòtesis respecte al futur de la llengua amaziga, així com també saber

els factors que afavoreixen i desfavoreixen la transmissió lingüística intergeneracional de la llengua amaziga.

Amb aquest objectiu, s'ha partit d'un seguit de preguntes de recerca, que varien en funció dels dos principals grups que he analitzat – persones amb fills, persones sense fills – . La primera llista està dirigida als informants sense fills:

- Quines llengües volen transmetre?
- Quins són els motius pels quals volen o no transmetre la llengua amaziga?
 - En la seva visió, quins factors poden facilitar la transmissió de l'amazic?
 - En la seva visió, quins factors poden dificultar la transmissió de l'amazic?

Les preguntes pel segon grup, el dels informants amb fills, són les següents:

- Quines llengües han decidit o no transmetre?
- Quins són els motius pels quals han decidit o no transmetre la llengua amaziga?
 - En la seva visió, quins factors han facilitat la transmissió de l'amazic?
 - En la seva visió, quins factors han dificultat la transmissió de l'amazic?
- En quina llengua es parlen (tant els pares als fills com els fills als pares)? Per quin motiu?

A través de l'anàlisi de les dades s'extrauran les competències lingüístiques, els usos lingüístics i les ideologies que tenen els joves de la segona generació i la 1.5 respecte a la llengua amaziga i, a més, de l'últim grup, també s'obtidran informacions sobre les pràctiques i la intervenció sobre les polítiques lingüístiques familiars.

2. CONTEXT DE LA RECERCA

2.1. La llengua amaziga

L'amazic és una llengua berber – família afroasiàtica – que té aspectes fonètics similars a l'hebreu i a l'àrab però és diferent respecte al lèxic i a la morfologia. Aquesta llengua és parlada principalment al Marroc i Algèria, on també és llengua oficial als dos països: al Marroc des de la reforma constitucional de 2011 i a Algèria, des de la reforma constitucional de 2016, però no es considerat llengua d'estat, segons Casa Amaziga de Catalunya (CAC), que també indica que “en aquests dos països no té el mateix rang que l'àrab perquè no hi ha lleis orgàniques que desenvolupin a la pràctica l'oficialitat de l'amazic”¹.

A Mali i a Níger “és llengua nacional, és a dir, que té un cert reconeixement i es pot ensenyar a les zones on es parla, però no és oficial i això no permet l'estandardització ni la normalització”. També es parla a les illes de Mauritània, Burkina Faso, Tunísia, Líbia, Txad i Egipte.

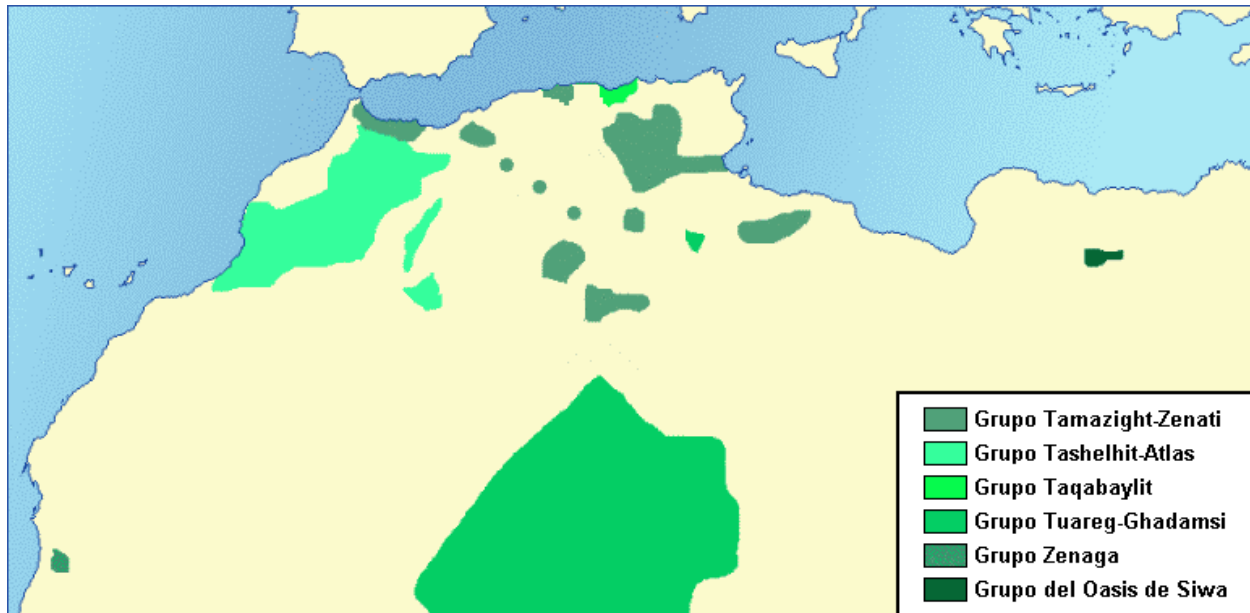
Un punt a tenir present en aquest treball és que es tractarà la varietat rifenya – *tarifit* – tot i que s'hi farà referència mitjançant el concepte de “llengua amaziga”, el qual és el terme genèric, de la mateixa manera que també es troba en el discurs de la majoria dels participants a la recerca i per defecte en aquest treball. Així doncs, s'ha de tenir present que tot i que fan referència al terme genèric en les entrevistes, tots els participants entrevistats són parlants de la varietat rifenya.

Aquesta varietat és la principal de les varietats zenates, les quals són un conjunt de subdialectes de les llengües berbers septentrionals, la varietat de l'amazic que es troba a la zona del Rif, al nord-est del Marroc, i també a la zona nord-oest d'Algèria i a Melilla (vegeu la il·lustració 1). Segons l'Ethnologue (2016), aquesta varietat té un total d'aproximadament 4.240.000 parlants² i, tot i comptar amb un sistema d'escriptura propi - el tifinag -, es transmet majoritàriament oralment.

¹ Vegeu: <https://casaamaziga.wordpress.com/que-fem/classes-de-llengua-i-cultura-amazigues/> (última consulta: 20/05/2019).

² Vegeu <https://www.ethnologue.com/language/rif> (última consulta: 21/05/2019)

Il·lustració 1: Àrea lingüística de l'amazic. Font: Wikipedia.

2.2. L'amazic a Catalunya

Com assenyalen Castellanos i Akioud (2013: 88):

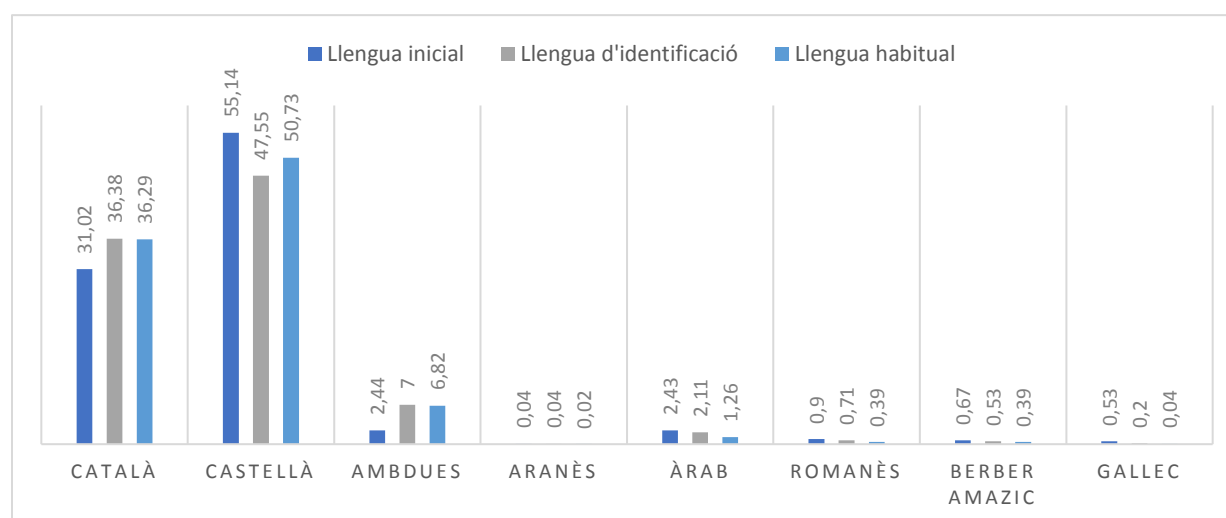
“Els amazics comencen a formar part de la realitat catalana a partir dels anys seixanta del segle passat, ja que la primera immigració nord-africana important a Catalunya remunta a aquesta època. És del Rif (nord del Marroc) que procedien aquests primers immigrants establerts sobretot a la comarca d'Osona. (...) Actualment, a la majoria de comarques del país, hi ha una marcada tendència a la concentració, de manera que a Osona, el Maresme i l'Empordà, per exemple, prevalen àmpliament els amazics rifenys (...) Bona part de les més de 270.000 persones d'origen marroquí residents a Catalunya són amazigòfones, fet que ha convertit l'amazic en la tercera llengua més parlada de Catalunya, després del català i el castellà.”

Tot i això, aquestes dades es contrasten amb l'últim informe de l'IDESCAT (2013), en què, malgrat no fer subdivisions entre diferents varietats de l'amazic, tot apunta que la majoria podrien ser parlants de la varietat rifenya, ja que, com indica CAC “a Osona, al Maresme i a l'Empordà,

per exemple, prevalen àmpliament els amazics rifenys, mentre que a nuclis com a Sabadell, Cornellà de Llobregat i Tortosa prevalen àmpliament els amazics del sud-est del Marroc”⁵.

Com s’observa en el gràfic 2, el grup que té l’amazic com a llengua inicial correspon al 0,67% de la població catalana que té 15 anys o més. El 0,53%, – equival a 33.000 individus – s’identifica amb aquesta llengua, xifra que descendeix fins al 0,39%, és a dir, 24.000 habitants, quant a llengua habitual. Aquesta disminució es veu reflectida en una proporcionalitat inversa respecte a la llengua catalana perquè, de totes les llengües parlades, és l’única que incrementa de manera considerable quant a identificació i ús habitual. No obstant, s’ha de tenir present que aquest fenomen no significa una incorporació directa al català.

Gràfic 2: Percentatge de la població de 15 anys i més segons llengua inicial, d'identificació i habitual a Catalunya (2013). Font: Idescat (2013)

2.3. L'ús de llengües d'origen a Catalunya

Comajoan et al. (2013) han observat que els usos lingüístics amb els progenitors, tant el pare com amb la mare, és amb la llengua inicial però la llengua catalana guanya terreny quan es tracta de les interaccions amb els germans o amics, especialment a zones com Vic i Manlleu. Aquest fet també queda exposat en la tesi doctoral de Flors-Mas (2017) amb el cas de l’amazic i l’àrab a les llars de

⁵ Vegeu: <https://casaamaziga.wordpress.com/amazics-a-catalunya/> (última consulta: 20/05/2019).

Manlleu. La investigació destaca la combinació de les llengües tant amb el castellà com amb el català, sense desplaçar les llengües immigrants⁶ amb els progenitors però sí desplaçant-les amb els germans ja que l'ús de la llengua catalana incrementa. Com finalment indica “el gruix del retrocés de les llengües immigrades en el canvi entre generacions es concentra amb els usos entre els germans” (2017: 264), on el català sí que desplaça la llengua immigrada.

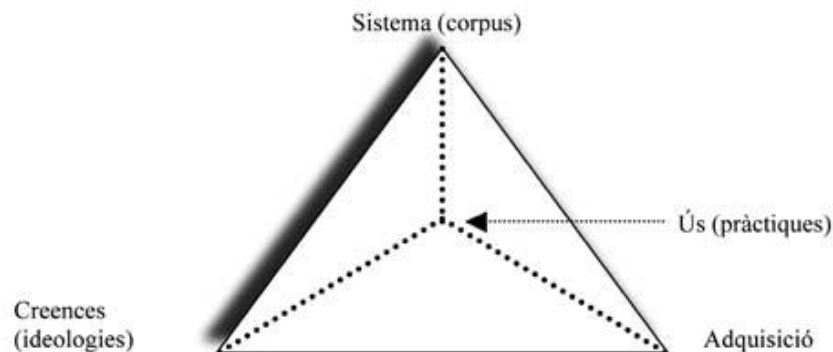
Un altre estudi recent relacionat amb el mateix fenomen, tot i que no en l'àmbit de Catalunya, el va fer Soehl (2016) amb famílies migrades a França. Va observar que la llengua inicial de la gent immigrada es manté en les comunicacions familiars i que aquest és l'únic incentiu que té la segona generació per mantenir-la ja que ells tenen més fluïdesa en la llengua francesa, la del país, i la llengua d'origen és el vincle amb la primera generació. A més, indica que a les llars dels individus de la segona generació, més del 40% només parla francès als seus fills i un altre 40% menciona la llengua d'origen dels pares però en segona posició.

3. MARC TEÒRIC

Aquest treball se situa en el camp de la sociolingüística, una disciplina que estudia les llengües en el seu context social i està centrada en l'actuació dels parlants, per tant, s'estudiarà el “fet lingüístic” en totes les seves dimensions (Vila, 2012), atenent de manera conjunta el coneixement, l'ús i les ideologies – a banda del sistema.

⁶ Seguint Extra i Yagmur (2012: 21), per llengües immigrants s'entén les “parlades pels immigrants i els seus descendents al país de residència, i que provenen d'una àmplia gamma de països (anteriors) d'origen”.

Il·lustració 2: El "fet lingüístic" (Vila, 2012)

Dins d'aquest marc, m'he interessat pels processos de substitució lingüística en contextos de migració, els quals s'abordaran des de la perspectiva de les polítiques lingüístiques familiars i la transmissió intergeneracional de les llengües que, d'acord amb Fishman (1991), són fonamentals a l'hora d'entendre el manteniment o la substitució lingüístiques.

3.1. Substitució lingüística

La substitució lingüística, com indica Weinreich (1953: 158, 236), és “el canvi de l'ús habitual d'una llengua al d'una altra”. Boix i Vila (1998:187) matisen més indicant que és el “procés de reemplaçament de la primera llengua – la llengua transmesa en família – d'un grup humà per una altra llengua”, concretament “té lloc durant un període de tres generacions, si no és que alguns factors importants que promoguin el manteniment lingüístic entrin en joc” (Bastardas, 1984:61). Així doncs, és un fenomen progressiu, és a dir, és un procés gradual de llarga durada on, segons l'últim autor citat, es distingeixen quatre etapes diferents els quals són: l'adquisició de la llengua *y* (en aquest cas majoritàriament és el català), la col·loquialització de *y* entre dues generacions, la nativització de *y* i la descol·loquialització de *x* (en aquest cas, l'amazic).

Aquesta observació també la va fer Fishman (1991), el qual va crear un model generacional en què la transmissió intergeneracional de la llengua és molt important pel manteniment lingüístic per tal de mantenir les llengües dels grups immigrants en societat multiculturals i, en general, comunitats

de llengua minoritzada. Assenyala que la primera generació immigrant sol mantenir la seva llengua nativa, la segona domina les llengües d'origen però no l'usa fora de l'àmbit familiar i la tercera únicament domina les llengües de la societat d'acollida, fet que no només afecta a la llengua, sinó també a la cultura, a la comunitat i amb ella la religió.

Com indica Liberson, (1970a:236), “el bilingüisme és un requisit previ necessari, però no pas suficient, per a la substitució lingüística intergeneracional. Cal, també, que els pares bilingües escullin fer pujar els seus fills en la llengua adquirida”. A aquests factors, se'ls hi adhereix els que indica UNESCO (2003), basades en la perspectiva de Fishman (1991), els quals són: la transmissió lingüística intergeneracional, el nombre absolut de parlants, la proporció de parlants, els canvis en l'àmbit d'ús, la resposta als nous àmbits i els mitjans de comunicació, l'accés a materials per a l'educació, les actituds i polítiques institucionals i les dels membres de la comunitat i la documentació sobre la llengua.

Finalment, cal destacar que el grau de perill es pot mesurar, entre altres, sobre una escala que proporciona la UNESCO (2003) en què la transmissió intergeneracional torna a figurar com a factor clau dels processos de substitució lingüística.

Taula 1: Transmissió intergeneracional de la llengua. Font: UNESCO (2003)

Grau de vitalitat	Grau	Població de parlants
No corre perill	5	La llengua és utilitzada per tots els grups d'edat, inclosos els nens
Vulnerable	4	La llengua és utilitzada per alguns nens en tots els àmbits, i per tots els nens en àmbits restringits.
Clarament en perill	3	La llengua és utilitzada sobretot per la generació dels pares en amunt.
Seriosament en perill	2	La llengua és utilitzada sobretot per la generació dels avis en amunt.
En situació crítica	1	La llengua és utilitzada per molt pocs parlants de la generació dels besavis.
Extingida	0	No queden parlants.

3.2. Polítiques lingüístiques familiars

King et al. (2008) i Curdt-Christiansen (2016) defineixen la política lingüística familiar com al conjunt de decisions explícites i/o implícites que prenen els membres adults de la família, és a dir, els pares, els avis, etc., en els usos lingüístics i aprenentatge de les llengües dels nens en l'àmbit familiar, per tant, repercuteixen en les pràctiques lingüístiques en l'àmbit familiar.

Les polítiques lingüístiques en famílies immigrades acostumen a ser complexes, especialment la situació de bilingüisme i de desigualtat quant a competències lingüístiques de les diferents llengües entre els membres del nucli familiar. A causa d'aquest contacte lingüístic, incrementa la probabilitat que els membres de la família desenvolupin consciència del seu rol com a actors a l'hora de transmetre i mantenir la llengua.

Segons Spolsky (2004, 2009) hi ha tres components fonamentals de les polítiques lingüístiques familiars les quals estan interrelacionades i poden influir en les decisions. Aquestes són: les ideologies – reflectides mitjançant la llengua escollida en les interaccions – ; les pràctiques lingüístiques dels membres de la família – què fan amb la llengua –; i la intervenció sobre les pràctiques i creences – les decisions conscients i explícites dels actors per tal de mantenir o canviar de llengua –. El conjunt d'aquestes tres dimensions esdevenen la reproducció o la no-reproducció de les llengües (Nelde et al., 1996) i creen diferents tipologies respecte a la comunicació en les famílies. Segons Harding-Esch i Riley (2003) i Cunningham-Andersson i Andersson (1999) n'hi ha sis en les famílies bilingües, que en aquest treball són interessants perquè els participants es consideren bilingües:

Tipus 1: Una persona-una llengua: els pares parlen la seva llengua materna al fill, sent una d'elles la de la comunitat.

Tipus 2: Una llengua-un context: els dos pares usen la llengua no dominant en la comunitat la qual, se suposa, adquirirà el nen en un altre context com el preescolar.

Tipus 3: Llengua no-dominant en la llar sense recolzament de la comunitat: els pares tenen la mateixa llengua que no és la llengua de la comunitat.

Tipus 4: doble llengua no-dominant en la llar sense recolzament de la comunitat: cada pare té una llengua materna diferent, que no és la de la comunitat que usa amb el fill, és una situació d'adquisició trilingüe.

Tipus 5: pares no-natius: els pares comparteixen la llengua de la comunitat com materna, no obstant, un dels pares, o els dos, sempre parla amb el fill en una llengua no nativa.

Tipus 6: mescla de llengües: els pares, un o ambós, bilingües canvien de codi o barregen llengües amb el fill, la comunitat pot ser bilingüe.

En aquest treball els tipus interessants són els tipus 2, 3 i 6 ja que es recorda que s'analitza la segona generació i la 1.5, els quals han adquirit tant l'amazic com el català en edats primerenques.

En relació amb això, Lanza (2004) presenta diferents estratègies parentals per a influir en les pràctiques de descendents. Entre altres, es poden destacar la “comprensió mínima”, és a dir, el fet que els progenitors simulen que no entenen la llengua, la “repetició” del que diuen els descendents en una altra llengua i “l'alternança de codi” dels progenitors, perquè són les que s'observaran entre els informants d'aquest estudi.

4. METODOLOGIA

Per generar les dades que permetran respondre l'objectiu, s'ha optat per mètodes principalment qualitatis ja que les informacions derivades d'estudis de casos sobre contextos humans individuals no són fàcilment quantificables ni generalitzables estadísticament (Mackey, Gass, 2015; Riba, 2014). Mitjançant entrevistes semidirigides individuals, s'ha volgut entendre la realitat lingüística i l'ordre social a partir de la interacció humana, emfatitzant en les causes i les conseqüències d'aquesta situació per a conèixer diferents representacions subjectives i individuals de cada parlant. A pesar d'això, com assenyalen Boix i Torrens (2011), les accions dels parlants tenen un component col·lectiu perquè són compartides, produïdes, reproduïdes i difoses socialment.

Així doncs, s'observa que es segueix el mètode inductiu, és a dir, partint de preguntes de recerca, s'elabora el guió d'entrevista, de la qual se'n parlarà més endavant, i d'aquí es generen dades que

s'analitzaran posteriorment per tal d'entendre el significat de les pràctiques i experiències dels actors socials en el context en què es produeixen.

4.1. Mostra

Donades les característiques d'un Treball de Fi de Grau, la complexitat que comporta realitzar un estudi en profunditat de tota la població que compleix les característiques d'aquest treball i el fet que un treball d'aquest tipus s'acostuma a treballar amb mostres petites ja que el que més interessa és conèixer cada cas amb profunditat (García, Arantzamendi, i López, 2012a), s'ha considerat comptar amb una mostra reduïda de participants partint amb subjectes del cercle social de coneguts propis que s'ajusten al perfil necessari, que ajuden a trobar altres participants amb els perfils desitjats.

Tenint present el que s'ha comentat al paràgraf anterior, la mostra seleccionada compta amb un total de 18 individus que tenen entre 19 i 38 anys. El denominador comú de tots ells és la zona geogràfica on s'han escolaritzat i encara viuen, la qual és la comarca d'Osona – caracteritzada per un entorn de predomini catalanoparlant des del punt de vista demolingüístic – i lloc de procedència o naixement d'alguns, la qual és la zona rifenya del Marroc i que pertanyen a la segona generació o a la 1.5.

Aquests han estat dividits en tres grups definits pel sexe i la descendència, és a dir, hi ha hagut un grup de sis nois sense fills, un grup de sis noies sense fills i un altre grup de sis noies amb fills. Ateses les dificultats per a trobar un grup de nois amb fills i pel fet que els pocs que s'han trobat no han estat disposats a ser entrevistats, no s'ha pogut comptar amb participants d'aquest quart perfil que hauria permès completar la mostra teòrica. De totes maneres, d'acord amb estudis com el de Sanvicén-Torné (2017), el rol predominat en l'educació dels fills rau en la mare, sent així el principal input del fill, especialment en el cas de les dones marroquines. Així doncs, considero que la mostra és suficientment informativa en relació amb la realitat que vull estudiar. A continuació, es presenta una taula amb la informació sociodemogràfica bàsica dels participants esmentats. En els codis per a fer referència als participants, la D correspon a “dona”, la H “home”, la S “sense fills” i la A “amb fills”.

Taula 2: Perfil dels homes sense fills

	Edat	Lloc de naixement (edat d'arribada)	Lloc d'origen (pares)	Estudis (no finalitzats)	Feina
HS1	20	Alhoceima (2anys)	Alhoceima	Superiors	Cambrer
HS2	23	Nador (pocs mesos)	Nador	Superiors	No treballa
HS3	21	Vic	Nador	Superiors	No treballa
HS4	23	Vic	Alhoceima	Superiors	Actor
HS5	22	Vic	Nador	Superiors	No treballa
HS6	23	Nador (3)	Nador	Superiors	No treballa

Taula 3: Perfil de les dones sense fills

	Edat	Lloc de naixement (edat d'arribada)	Lloc d'origen (pares)	Estudis (no finalitzats)	Feina
DS1	23	Vic	Nador	Máster	Dependent
DS2	19	Vic	Nador	Superiors	No treballa
DS3	21	Vic	Alhoceima	Superiors	No treballa
DS4	21	Vic	Nador	Superiors	No treballa
DS5	20	Nador (3)	Nador	Superiors	No treballa
DS6	19	Kariat Arrkmane, Nador (4)	Kariat Arrkmane, Nador	Superiors	No treballa

Taula 4: Perfil de les dones amb fills

	Edat	Lloc de naixement (edat d'arribada)	Lloc d'origen (pares)	Número i edat dels fills	Estudis (finalitzats)	Feina
DA1	29	Manlleu	Nador	2 (7 i 4 anys)	Secundari (cicle formatiu)	No treballa
DA2	38	Nador (10)	Nador	4 (17, 14, 11, 2)	Secundaris	Secretària d'una associació
DA3	25	Nador (6)	Nador	1 (1,5)	Secundaris	No treballa
DA4	31	Nador (10)	Nador	4 (12, 10, 5, 1)	Secundaris	No treballa
DA5	24	Nador (5)	Nador	2 (7 i 5)	Secundaris	Monitora de lleure i dependent
DA6	25	Melilla (2)	Nador	1 (2)	Superiors	Traductora

4.2. Instrument de generació de dades

L'instrument de generació de dades escollit per a dur a terme la recerca ha estat l'entrevista semidirigida, és a dir, el model que alterna preguntes estructurades amb preguntes espontànies i respostes obertes dels participants que s'ha aplicat a tota la mostra. Es van realitzar durant l'última quinzena de febrer i el mes de març i amb una durada d'entre 30 minuts i 1 hora aproximadament, en català i sense cap preparació prèvia de l'entrevistat, hi ha hagut reflexions mitjanant la interacció. Aquesta tècnica de recollida de dades és un mètode àmpliament utilitzat en la recerca sociolingüística.

Aquestes entrevistes s'han realitzat de tal manera que fossin com una autobiografia lingüística i mitjançant la qual s'han conegut el nombre de llengües parlades, la seva competència lingüística i els seus usos, amb especial èmfasi en l'amazic i el català, així com també les ideologies i

identificacions lingüístiques dels amazigoparlants de la segona generació i de la 1.5 a Osona. Finalment, s'ha tractat la transmissió intergeneracional, que en el cas dels grups que no tenen fills té un caràcter bàsicament hipotètic mentre que en l'altre grup, el que ja té descendència, s'ha tractat amb un fenomen que s'està produint. S'ha trobat convenient fer un contrast entre aquestes dues perspectives ja que hi ha molts factors que intervenen en les pràctiques reals que poden impedir complir les expectatives.

4.3. Tractament de dades i anàlisi

Les entrevistes es van enregistrar en format d'àudio, i s'han transcrit de manera parcial i fent servir les convencions ortogràfiques habituals. Tot i que hi ha comentaris del transcriptor entre claudàtors per tal d'entendre millor el significat.

En l'anàlisi de les dades s'han combinat dos nivells de lectura diferents, relacionats amb la proposta de Mason (1996): una lectura literal, on es descriu el contingut de les entrevistes; i una lectura interpretativa, que està relacionada amb el context –les preguntes de recerca del treball i el context històric, social, etc.

5. ANÀLISI

El que es descriurà a continuació està basat en el que han declarat els participants durant les entrevistes. Es recorda que la descripció de les característiques sociodemogràfiques dels participants es troba en l'apartat anterior i que en els codis amb què es fa referència als participants la primera lletra correspon al sexe –“H” si és home o “D” si és dona- i la segona si té descendència o no –“A” si en té descendència i “S” sense –.

5.1. Competències lingüístiques

Com s'ha comentat anteriorment, la llengua inicial de tots els entrevistats, per tant, la utilitzada en la primera etapa de socialització, és l'amazic perquè és la primera llengua (L1) dels progenitors,

la llengua d'origen, i la que van decidir transmetre. No obstant, com indica l'entrevistada DA2 “que l’hagi après primera [l’amazic] no significa que la domini més bé (...) Encara que l’amazic sigui la meua llengua materna, el català pues també considero que ho és perquè és la que més utilitzo, és la llengua amb que sé defensar, amb la que em puc desenvolupar més bé”. Així doncs, consideren que tenen poca competència i que té menys espais d’ús la llengua amaziga.

A més, com s’observa en la taula 5, quan se’ls hi ha preguntat per la llengua amb la qual es senten més còmodes, per tant, en què tenen més competència, tots han dit el català perquè és la forma part del 70% del seu dia (DA6). Especifica més HS2 dient que “ara mateix, casi vint-i-quatre hores al dia, parlo català, tant a casa, com a fora, com... a qualsevol on vaig, parlo català”. Tot i això, altres han declarat que dominen millor l’amazic però pensen en català com assenyalen les entrevistades DA2 i DA4.

Taula 5: Llengua en la que són més competents.

Llengua en la qual són més competents	
HS1	Català
HS2	Català
HS3	Català
HS4	Català
HS5	Català
HS6	Català
DS1	Català
DS2	Català
DS3	Català
DS4	Català i amazic
DS5	Català
DS6	Català
DA1	Català
DA2	Amazic però pensa en català

DA3	Català
DA4	Amazic tot i que pensa i somia en català també
DA5	Català
DA6	Català i amazic

Observada aquesta falta de competència en l'amazic, per una banda, se'ls va preguntar si els hi feia vergonya parlar en amazic entre la gent que no comparteix la llengua i tots, sense excepcions, ho van negar. En canvi, la resposta va ser afirmativa quan es tractava d'una interacció amb amazigoparlants.

DS4: “Més que vergonya, potser el no voler fer el pena (...) pensant-me que el sé parlar i no en sabia”.

A més, tot i ser conscients d'aquesta falta de competència, l'amazic no es va mencionar entre les llengües que volen millorar, entre les quals es destaquen l'anglès i el francès com a llengües globals i internacionals del món laboral, i l'àrab per motius religiosos. L'única excepció va ser DS4, la qual va mencionar l'amazic per “les ganes de poder comunicar-me amb els meus avis, suposo, sobretot, i amb els meus tiets i tietes, perquè clar, no hi ha cap altra manera per poder comunicar-me amb ells, l'única via és aprendre l'amazic”. És a dir, persones amb qui necessita l'amazic per a comunicar-se i amb les quals no pot recórrer a l'alternança amb el català.

Per altra banda, es va voler saber si la diferència quant a nivell de competència entre les dues llengües té alguna conseqüència i, efectivament, es veu reflectida en les interferències del català en amazic, fet que els propis participants les atribueixen a la falta de competència en amazic, per exemple, DS1 deia que “sí, molt, constantment [inserta paraules en català quan parla amazic] (...) crec que és per la falta de domini [de l'amazic]”, fet que fa quasi impossible mantenir una conversació sencera i completament en amazic. A més, alguns declaren que l'increment de coneixements del català dels pares ha influenciat negativament perquè la interferència és major, exemplificat per HS1 amb “*aba, sagh la tele*” (‘pare, engega la tele’) o DS3 dient que “a casa hem adoptat certes paraules que són en català, o sigui, són paraules catalanes que les hem *amaziginitzades*”.

HS3: “No és que ho barregi, sinó per exemple, quan estic parlant amb els meus pares o algo i no sé dir algo en amazic d’allò i que no em sé explicar, pues ho acabo d’explicar en castellà, per exemple, o coses d’aquestes, però no el barrejo pas normalment” .

Ara bé, aquesta interferència és unidireccional com exposa clarament DA1 “Si, per exemple, jo parlo en amazic, em surten paraules en català i fem una barreja. Però que jo estigui parlant en català i que em surti una en amazic, no” encara que si es tracta d’una interacció amb un altre amazigoparlant, no es nega la presència de mots crossa com “*iwa*” (‘va’) i de caràcter religiós com “*insha Allah*” (‘si Déu vol’).

5.2. Usos lingüístics

Com acabem de veure, els usos lingüístics familiars acostumen a ser bilingües, o inclús trilingües en alguns casos, amb una clara diferència entre els progenitors i els germans com s’observa en la taula 6. Amb aquests últims, les interaccions són en català, sense descartar petites intervencions espontànies en amazic, especialment amb mots crossa. Pel que fa als pares, s’observa que tant el català com el castellà té més presència amb el pare, fet que pot estar vinculat a que, en la majoria dels casos, va arribar a la ciutat d’acollida abans, per tant, va ser el primer en socialitzar-se.

DS2: “si estem en una discussió [amb el pare], sempre comencem amb amazic però jo acabo canviant de llengua i acabo, pues, amb el català o castellà”.

HS6: “Inclús quan estem a taula menjant, per dir-li ‘Passa’m la sal’ no li dic en amazic, li dic en català (...) encara que hi hagi els meus pares pel mig. Inclús quan estem parlant en una conversa de tres, que hi ha la meva mare, el meu germà i jo, parlo en català, i clar... fins que no li toqui parlar a la meva mare o m’he de dirigir a la meva mare, no parlo en amazic”

Pel que fa a la resta de la família, es parla en la seva llengua incial – l’amazic — però si els familiars viuen en una comunitat catalanoparlant o castellanoparlant, la llengua d’ús habitual varia segons l’edat ja que, mentre que amb la gent major la llengua més usada és l’amazic, entre el jovent la llengua predominant és el català o el castellà, fet que ve determinat per factors com els amics i l’entorn amb què es relacionen, més enllà de les relacions familiars.

Taula 6: Usos lingüístics familiars

	Pare	Mare	Germans
HS1	Amazic	Amazic	Català
HS2	Amazic, català o castellà	Amazic	Català
HS3	Amazic	Amazic i àrab	Català
HS4	Amazic, català, castellà	Amazic, català, castellà	Català i una mica amazic amb la petita
HS5	Amazic, català, castellà	Amazic, català, castellà	Català i amazic
HS6	Amazic	Amazic	Català
DS1	Castellà, rarament en amazic	Amazic	Català
DS2	Amazic	Amazic	Català
DS3	Català	Amazic	Català
DS4	Amazic i català	Amazic i català	Català i anglès
DS5	Amazic	Amazic	Català
DS6	Amazic	Amazic	Català
DA1	Castellà	Amazic	Català
DA2	Amazic	Amazic	Català i amazic
DA3	Amazic	Amazic	Català
DA4	Amazic	Amazic	Català i amazic
DA5	Amazic	Amazic	Català
DA6	Amazic	Amazic	Català

En l'àmbit de l'amistat i socialització, el factor determinant de la tria lingüística és l'àrea geogràfica ja que, segons els participants, la llengua castellana és la usada si vius a Barcelona o rodalies i la catalana per excel·lència si vius a la comarca d'Osona, “sempre en català, per més que siguin marroquins [els amics], sempre xerrem en català” com diu DS1, si no és que és una persona adulta com la pròpia DS2 exposa dient “si són gent gran, ja sí que parles en amazic perquè normalment no acaben d'entendre el castellà, però si són amics de la meua edat o una mica més grans, en català (...). Amb la gent d'origen marroquí, de la meua edat, o una mica més gran, sí que parlo en català, però la gent, jo que sé, més de 40 anys, ja et surt parlar en amazic natural” .

5.3. Ideologies lingüístiques i identitats

Com ocorre en la majoria de les situacions d'immigració, especialment la generació nascuda i socialitzada en aquest cas a la comarca d'Osona, els individus senten identitats múltiples i les llengües acostumen a ser un marcador i reflex d'aquesta identitat tant heterogènia, de la qual en aquest treball es ressalta la dimensió lingüística. Resumint, tots han indicat que o bé es senten catalans i marroquins – de manera immesurable – o de res.

A més, hi ha divergència a les respostes quan se'ls hi ha preguntat si la llengua hi juga algun paper en aquesta identitat, encara que alguns es mostren en una posició intermèdia, com DS1 dient que “jo soc marroquina però no perquè xerri amazic, sinó pel bagatge dels meus pares, per les tradicions que segueixo, vale? Suposo que la llengua és el canal però no és la causa [directa]”. Per una banda, hi ha participants que han dit que la llengua no juga cap paper en la identitat, com HS2 dient “perquè ja et dic... vint-i-quatre hores al dia parlo català casi bé, vull dir que...no té res a veure (...) pot ser per una altra persona sí, però en el meu cas, no” o HS3 creient que “en això afecta més la mentalitat, la personalitat”. Per altra banda, n'hi ha que creuen que la llengua sí és rellevant en la identitat, com exposen els següent participants:

HS4: “Si m’ho haguessis preguntat fa quatre anys o tres, t’hagués dit que no, però cada vegada em dono compte, més compte, que la llengua, o sigui, és un reflex de com pensem i suposo que, d’una manera o altra, la llengua té algun paper... sí, realment sí. Quan diuen que Catalunya és una nació perquè té una cultura i una llengua pròpia, o sigui, és un dels arguments pel qual es formen les identitats (...) Crec que és un factor a tenir en compte però crec que per si sol no serveix”.

DS2: “Penso que és difícil sentir-te d’una cultura de la que no parles [parlar la llengua] si parles [la llengua de] aquella cultura, és que ja tens un entorn que gira entorn d’aquella llengua i d’aquella cultura”.

DS6: “És a partir d’aquí on es crea la teva identitat, de com t’has ... les llengües amb les que parles, amb què et relaciones, en que... la forma en que et relaciones també, juga un paper bastant important”.

Vista aquesta dualitat, se'ls va preguntar per la llengua amb què s'identificaven i totes les respostes, amb alguna petita variació com l'adició de l'àrab o el castellà, van ser semblants a aquesta de DS1 “el català i amazic són les meves pròpies [llengües], la meva identitat, o sigui, el que defineixen la meva identitat són el català i l'amazic”.

Una vegada remarcada aquesta dualitat d'identificació en la pregunta anterior, es va parlar del valor de les llengües de manera individual. Per un costat, es va observar que veuen la llengua catalana com una eina de comunicació eficient, ja que, com hem vist anteriorment, és amb la que s'expressen millor gràcies a la riquesa lèxica, la competència lingüística i la més usada. A més, consideren que és una llengua útil pel seu actual dia a dia i necessària pel futur de la majoria dels participants i hi ha participants que tenen aquesta llengua molt interioritzada, com DS5, dient que “al fet de pensar de... en tenir una futura parella que no sigui.. que no sàpigi parlar en català o així, pos em costa. O sigui, que només parli amazic, em costaria molt estar amb aquesta persona perquè no podria estar parlant només en amazic”.

Per l'altre costat, la llengua amaziga la consideren com el vincle familiar, l'origen, la llengua dels progenitors, amb què es comuniquen amb la resta de la família i s'identifiquen. Per aquests motius, tots van destacar la importància que té mantenir la llengua tot i que no aparegui en gran majoria entre les llengües que troben útils pel seu futur.

HS2: “És el que m'identifica, el que soc, d'on vinc, i en un futur vull que els meus fills també l'apreguin”

HS4: “La veig com una relíquia, saps? És com algo més a mantenir s'ha de mantenir perquè no s'escriu gaire i tal. O sigui, si tingués un fill, si mai arribo a formar una família i tinc mai fills, doncs intentaria que l'apreguessin com a tal, bàsicament perquè és riquesa, saps?”

DS3: “M'agradaria mantenir-lo per mi, no per tenir un idioma amb què comunicar-me”

Una vegada observat el fet que l'amazic no es troba entre les llengües que troben útils pel futur, se'ls va preguntar respecte al temor de perdre la llengua i en tots els casos la resposta va ser negativa, no tenen temor “perquè n'estic molt orgullosa i no... penso que no el perdré” com deia DA5 o HS4 dient “no crec que m'oblidi de l'amazic perquè com que sé poca cosa i el faig servir contínuament, el mantindré. Si sapigués molt i visqués aquí sempre i no tingués mai els pares, pos et diria “ostres sí que el perdria” però no, no em preocupa”. No obstant, alguns han mostrat el temor en les generacions futures, com HS1 dient que “El que sí em fa por és que les generacions futures, els meus fills, pues no el parlin” o DS3 “Pot ser que, amb el pas dels anys, si no hi ha aquest lligam amb la família, doncs pot ser que es vagi perdent cada vegada més”, fet que portaria

conseqüències com la pèrdua de part de la identitat, d'orígens, d'història, cultura, i de vincle i comunicació familiar.

HS3: “Perdre història, no? perdre... saber d'on vens i no sé, jo crec que et fa recordar moltes coses” .

5.4. Transmissió lingüística

Totes les tendències analitzades en relació amb les competències, els usos, les ideologies i les identifications lingüístiques tenen conseqüències sobre les expectatives o la realitat de la transmissió de l'amazic a la següent generació, que és l'objecte d'aquest últim apartat.

5.4.1. Participants sense descendència

Tots els participants sense descendència, de manera absoluta i sense dubtes, han declarat que és important transmetre la llengua amaziga pels motius mencionats anteriorment com la identitat, la cultura i la comunicació familiar. Com a més il·lustren els pròxims extractes de les entrevistes, hi ha subjacent la idea de transmetre l'amazic per tal de poder comunicar-se amb individus que no tenen, o gairebé no tenen, accés al català:

DS2: “Forma part de la teva cultura, igual que el català (...) La gent que és d'aquí, quan vagi allà, no sabria comunicar-se o que jo, per exemple, als meus fills amb els fills del meu cosí, que estan a Bèlgica, són família però no es podrien comunicar perquè ell parlaria en català, l'altre parlaria neerlandès...”

DS3: “Vull que el sàpiguen, que puguin comunicar-se amb els meus pares “

DS4: “Per mantenir la comunicació amb la família, no per a una altra cosa”

A més, se li ha donat molta importància de transmetre l'amazic a casa perquè és l'únic lloc on hi pot haver un fort *input* de la llengua i, a més, només es transmet via oral, a diferència de la llengua oficial del país de residència, que en aquest cas seria el català i, com senyala DS1 “el català també seria cosa del sistema educatiu, jo crec que lo essencial a nivell familiar seria transmetre l'amazic perquè lo altre ja seria feina de professorat”.

DS2: “Jo crec que les llengües occidentals, quan vius a un lloc, és la llengua autòctona, l’acabaràs aprenent sí o sí. En canvi, quan és una llengua com l’amazic, que estàs heretant oralment, és molt difícil preservar-la i jo crec que s’ha de fer un esforç per a que quedi i traspasar-la de generació en generació abans que les altres perquè les altres les acabarà aprenent sí o sí. Vull dir que una llengua que estudies i veus cada dia no és el mateix que una llengua que només t’entra per l’oïda i l’has d’anar aprenent així”

Cal destacar també que als participants sense fills se’ls va preguntar respecte les llengües que volen que dominin els seus futurs fills, com es resumeix a la taula 7, i , a causa de la dualitat identitària i la zona geogràfica, la llengua catalana té una gran presència.

DS2: “Penso que és necessari, a la meua futura generació, ensenyar-lis tant l’amazic com el català perquè formen part de mi (...) Penso que l’amazic, el català i el castellà sempre estan a casa”

HS5: “Suposant que visc aquí, Espanya-Catalunya, a casa seria amazic, independentment de l’altra llengua que tingui la parella (...) i l’apuntaria a àrab (...) I si visc a un altre lloc, si visc a jo què sé, que no eh, si visqués al Marroc, que no, li ensenyaria català i castellà. Sempre buscar la llengua que no hi ha a l’ambient propi perquè la de l’ambient l’aprendran”

En poques ocasions, concretament en dos de dotze, a aquestes llengües se li suma l’àrab “perquè és sobretot pel tema de la religió, que l’entenguin tal i com és, saps? Que tinguin ells la capacitat d’entendre-ho” (HS3) i perquè es té l’idea que té més valor instrumental. Aquesta concepció la il·lustra HS5 dient “sent romàntic, voldria [que els fills sapiguessin] l’amazic, sent pràctic i acceptant les coses, voldria l’àrab”.

Taula 7: Llengües que volen que domini la seva futura descendència

	Llengües que volen que domini la seva futura descendència.	
HOMES	HS1	Amazic, llengua de la mare, llengua del lloc on viuen i l’anglès
	HS2	Català, amazic, castellà, anglès i francès
	HS3	Català, amazic, castellà, àrab i anglès
	HS4	Català, amazic, castellà, àrab i anglès
	HS5	Català, amazic, castellà i anglès
	HS6	Català, amazic, castellà i anglès
DONES	DS1	Català i amazic com herència
		Anglès i castellà perquè com a llengües de comunicació més àmplia

	DS2	Català, amazic, castellà i anglès
	DS3	Català, amazic, castellà i anglès
	DS4	Català i anglès sobretot. El castellà és indiferent i l'amazic per comunicar-se amb la família
	DS5	Català, amazic, castellà i anglès
	DS6	Català i amazic

Tot i l'actitud positiva cap a l'amazic i el fet de voler que la propera descendència la parli, són molts els participants sense fills que temen no tenir prou capacitat de poder transmetre la llengua a causa de la seva baixa competència lingüística, com diu clarament DS1: “el que jo sí que crec és que no serem un bon canal, almenys el que tenim un amazic com el meu [que està malament] (...) tinc molt clar que quan el transmeti farà mescles, o sigui, no volent”.

A més, a això se li adhereix la competència que tenen en català perquè “lo primer que em surt és parlar en català” (DS4) i la disminució de la presència de l'amazic a la llar, fet que ho té present DS3 dient “em costarà molt ensenyar-lis [amazic] perquè ja et dic... estic seguríssima que quan parli amb ells, parlaré amb català (...) jo tenia l'amazic a casa, el sentia i el parlava cada dia. A casa meva, o sigui, en un futur, no crec que passi tant perquè jo soc més del català”.

A causa d'això, creuen que, per tal de transmetre la llengua amaziga, és important tenir ideologies favorables respecte la llengua i espais d'ús, amb especial importància a la comunicació familiar, i ser conscients en tot moment del que volem transmetre. A més, la majoria creu que la llengua de la parella pot influenciar i que una de les millors estratègies seria la comprensió mínima (Lanza, 2004)– simular que no entenen la llengua triada per l'infant, diferent a l'amazic –, preguntar com es diuen les coses i assegurar-se el vocabulari bàsic.

DS2: “Jo crec que has d'anar amb la mentalitat en plan ... ser conscient, quin idioma vull que aprenguin? Català i castellà ja saps que l'aprendran sí o sí a fora, doncs si jo vull que aprenguin amazic, doncs fem l'esforç de dir coses en amazic perquè ells vagin atrapant coses perquè si ens movem sense consciència, segur que surt parlar en català segur”.

5.4.2. Participants amb descendència

Les dones amb descendència parlen en amazic amb la seva parella tot i que hi ha interferències del català. Pel que fa als fills, mostren la dificultat que tenen a l'hora de parlar-hi perquè, inconscientment, les dones parlen català amb els seus fills tot i voler parlar i transmetre l'amazic. Aquesta preocupació també s'ha vist reflectida en els participants sense descendència.

DA1: “El català és el primer perquè m’hi dirigeixo a les filles sense voler. Intento sempre sempre sempre parla’ls-hi en amazic perquè al principi pensava “no, li haig de parlar català perquè quan vagi a cole no li costi, que sigui més fàcil” però després vaig arribar a un punt que vaig fer un error perquè el català l’aprendrà sí o sí perquè tota la seva vida parlarà català, en canvi, l’amazic si jo no li ensenyo a parlar amazic, no l’aprendrà mai de la vida, igual que l’àrab”

DA2: “M’hagués agradat que els seus fills parlin més amazic però, clar, per això tinc que parlar jo més”

DA6: “Jo [li parlo en] català, però jo ja ho intento, jo no vull que perdi l’amazic, jo el contrari: vull que sigui com jo, que l’apregui i que el parli amb naturalitat, amb agilitat”.

A més, com ha observat Spolsky (2009) per a altres contextos, a aquesta situació se li adhereix el fet que moltes ho veuen més complicat a mesura que la descendència es gran perquè la dificultat que tenen els fills a parlar en amazic incrementa i aquests no s’esforcen a parlar en amazic amb elles perquè saben que les seves progenitores dominen el català.

DA1: “Li treus importància [a no parlar amazic] i un dia i un altre i al final fan aquest amazic que no és amazic, ni és català, ni és res i no l’entén ningú” .

DA5: “Jo els hi parlava de tot. Bueno, ara actualment els hi parlo més amb català perquè ja et dic, ja estan tenint dificultats amb l’amazic, els meus fills tenen dificultats a l'hora de parlar [amazic]” .

DA6: “És curiós perquè si et diu alguna cosa en amazic i no l’entens, te la diu en català per si de cas”.

A aquest fet se li resta una mica d’importància ja que són moltes les que confien en l’ús que fan els fills de l’amazic amb els seus pares – els avis dels fills – i en molts casos amb el marit, el qual en la majoria dels casos és menys competent amb la llengua catalana a causa de l’arribada a Catalunya en edat adulta, de manera que alguns formen part de la primera generació. Aquest fenomen s’observa en la taula número 8, on també es veu l’ús exclusiu del català entre els germans.

DA5: “Gràcies als meus pares, parlen amazic perquè jo ja et dic, si passessin més temps amb mi, com t’he dit ara, no ... pot ser no sabrien res de l’amazic, però passar més rato amb els avis, i allà doncs a casa dels meus pares es parla en amazic sí o sí “

DA6: “El fet de tenir els avis, aprendrà l’amazic sí o sí perquè els avis parlen l’amazic, per les dues parts”

Taula 8: Usos lingüístics familiars

	Fills de DA als avis	Avis als fills de DA	Fills amb el pare	Pare amb els fills	Fills amb la mare	Mare amb els fills	Entre germans
DA1	Amazic	Amazic	Intenten català i amazic	Amazic	Català i amazic	Català i amazic	Més català
DA2	Amazic	Amazic	Amazic	<i>No se’n parla</i>	Català i amazic	Català i amazic	Català
DA3	<i>Encara no parla</i>	<i>Encara no parla</i>	<i>Encara no parla</i>	Amazic	<i>Encara no parla</i>	Català i amazic	<i>Fill únic</i>
DA4	Amazic	Amazic	Amazic	Amazic	Català i amazic	Català i amazic	Català
DA5	Amazic	Amazic	<i>No se’n parla</i>	Amazic i català	<i>No se’n parla</i>	Català i amazic	Català
DA6	Amazic	Amazic	Amazic i català	Amazic i català	Més amazic	Català i amazic	<i>Fill únic</i>

Així doncs, es podria dir que la tria lingüística varia segons l’interlocutor i, a més, s’observa l’evolució gradual de la llengua amazic que inicia amb l’ús quasi exclusiu de l’amazic de la segona generació i la 1.5 amb els pares ja que aquests no tenen una gran competència lingüística ni en català ni en castellà. Posteriorment, entre els membres de la segona generació, a causa del domini lingüístic del català i els seus àmbits d’ús, el català s’infereix en la comunicació amb la parella en alguns casos. Finalment, tot i el desig transmetre l’amazic, la llengua catalana guanya més terreny quan es tracta de la comunicació amb els fills mentre que l’ús de l’amazic es redueix . No obstant això, l’amazic continua sent la llengua predominant parlada amb la primera generació, de manera

que l'amazic queda com a llengua pont entre la primera generació immigrant i la descendència de la segona generació o 1.5.

6. CONCLUSIONS

L'objectiu d'aquest treball ha estat entendre la transmissió lingüística intergeneracional de l'amazic – la varietat rifenya, en aquest cas – dels membres de la segona generació immigrant i de la generació 1.5 d'origen marroquí d'Osona a la seva descendència.

Gràcies a les entrevistes semidirigides realitzades a divuit membres de la segona generació immigrant i de la generació 1.5 d'origen marroquí d'Osona tant amb descendència com no, s'ha observat que, tot i que la llengua inicial és l'amazic, consideren que hi tenen poca competència i que és la llengua catalana la que més dominen i està present en molts àmbits. De fet, l'amazic es redueix bàsicament a les interaccions familiars, concretament amb els progenitors i els membres de la primera generació immigrant.

Malgrat això, la ideologia respecte a l'amazic és positiva perquè forma part de la identitat de la majoria d'ells i la consideren part del patrimoni familiar i cultural. A més, és una llengua que els informants volen que la seva descendència domini per mantenir, sobretot, el vincle familiar, i perquè consideren que és la única via per aprendre la llengua – mentre que el català i el castellà l'aprenen mitjançant el sistema educatiu i la socialització –. No obstant, la falta de competència lingüística en amazic i l'hàbit de parlar en català preocupen als participants sense descendència pel que fa a la transmissió de l'amazic a la seva futura descendència. Les informants que tenen descendència mostren una clara dificultat quan parlen en amazic amb els fills a causa dels mateixos fets, és a dir, la diferència quant a competència lingüística entre el català i l'amazic i a l'hora de parlar en amazic amb algú que no siguin ni els progenitors ni adults de la primera generació, per tant, l'escàs nombre d'àmbits d'ús.

Tot això provoca que les comunicacions variïn en funció de l'interlocutor, és a dir, l'amazic és la llengua usada per excel·lència pels membres de la primera generació i per la segona generació, la 1.5 i la seva descendència per dirigir-se cap a ells. Entre els membres de la segona generació i la 1.5 – és a dir, entre germans i amistats amazigoparlants – la comunicació és majoritàriament en

català, sense descartar interaccions esporàdiques en amazic. Quan aquests tenen descendència, malgrat la tria lingüística favorable cap a la transmissió de la llengua amaziga i parlar amb la parella en amazic – sense descartar interaccions en català – el català acaba esdevenint la llengua predominant en la comunicació entre mare i fill. La preocupació pel fet que els fills, *a priori*, no dominin l'amazic es minimitza gràcies als progenitors de la segona generació i la 1.5 ja que, segons declaren les participants amb fills, els seus descendents fan servir sobretot l'amazic quan parlen amb els seus avis.

Així doncs, entre els membres de la segona generació i la 1.5 s'observa un conflicte entre les ideologies i les seves pràctiques, és a dir, entre l'actitud i tria positiva de l'amazic quant a la seva transmissió i la dificultat de transmetre únicament l'amazic o, almenys, reduir presència del català a la llar. Aquest fenomen podria apuntar cap a la substitució lingüística de l'amazic en tres generacions seguint el model generacional de Fishman (1991) ja que la primera generació immigrant manté la seva llengua nativa, la segona domina les llengües d'origen però no l'usa fora de l'àmbit familiar i el cas de la tercera tot apunta que la diferència quant a competència i ús entre l'amazic i la llengua de la societat – la catalana en aquest cas – podria acabar sent major que en la dels seus progenitors. És per aquest motiu que es podria considerar que la llengua amaziga a Catalunya es troba en el tercer grau de vitalitat segons la classificació de la UNESCO (2003), per tant, està clarament en perill ja que només és utilitzada sobretot per la generació dels pares en amunt.

Per acabar, per tal de donar més consistència a aquesta indicació, seria interessant que hi hagués futures recerques respecte al tema ja que hi haurà més membres de la segona generació i de la 1.5 amazigoparlants adulta amb descendència, per tant, més corpus sobre el qual poder investigar. A més, es podria ampliar a entorns de predomini del castellà, combinar mètodes quantitatius i qualitatius, observar les pràctiques lingüístiques a la llar en una mostra de famílies amb diferents posicions pel que fa la transmissió de l'amazic, etc. D'aquesta manera es podrà observar de manera més clara la línia que està seguint la transmissió intergeneracional de la llengua amaziga a Catalunya i la seva realitat sociolingüística, poc coneguda fins al moment, i donar a conèixer la situació i aportar propostes a aquelles famílies que es troben en el conflicte entre les seves ideologies i les seves pràctiques lingüístiques.

7. REFERÈNCIES

Alarcón, A. (dir.) (2010). *Joves d'origen immigrant a Catalunya. Necessitats i demandes. Una aproximació sociològica*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament d'Acció Social i Ciutadania, Secretaria de Juventut. Accessible a: http://ejoventut.gencat.cat/web/.content/e-joventut/recursos/tipus_de_rekurs/documentacio/arxiu/document/estudis_joves_origen_immigrant_a_catalunya.pdf

Bastardas, A (1984). Integració dels immigrants i legislació lingüística a Catalunya. *Revista de Llengua i Dret*, número 4, p. 59-72. Accessible a: <http://revistes.eapc.gencat.cat/index.php/rld/article/view/1406/n4-bastardas-ca.pdf>

Bastardas, A. (2005). *Cap a una sostenibilitat lingüística*. Barcelona: Centre d'Estudis de Temes Contemporanis i Angle Editorial.

Boix-Fuster, E., Torrens, Rosa M. (ed.) (2011). *Les llengües al sofà. El plurilingüisme familiar als països de llengua catalana*. Lleida: Pagès.

Casa Amaziga de Catalunya. *Amazics a Catalunya*. Accessible a : <https://casaamaziga.wordpress.com/amazics-a-catalunya/>

Casa Amaziga de Catalunya. *Classes de llengua i cultura amazigues*. Accessible a: <https://casaamaziga.wordpress.com/que-fem/classes-de-llengua-i-cultura-amazigues/>

Castellanos, E i Akioub, H (2013). Amazics: identitat i llengua a l'Àfrica del nord. *Revista divÈrsia*, 3. Accessible a: https://www.upf.edu/diversia/_pdf/Amazics.pdf

Comajoan, Llorenç; Vila, F. Xavier; Bretxa, Vanessa; Sorolla, Natxo; Tenorio, Xavier; Melià, Joan (2013): «Els usos lingüístics en família i amb amics de l'alumnat autòcton i al·lòcton de sisè de primària a Catalunya, Mallorca i la Franja». Dins Vila, F. Xavier; Salvat, Eulàlia (ed.): *Noves immigracions i llengües. Actes del 18è Col·loqui Lingüístic de la Universitat de Barcelona*. Barcelona: AEAU i Universitat de Barcelona (29-75). Accessible a: <http://www.publicacions.ub.edu/ficha.aspx?cod=08386>

Cunningham-Andersson, U., Andersson, S. (1999). *Growing up with two languages: A practical guide*. Londres: Routledge.

Curdt-Christiansen, X. L. (2016): Conflicting language ideologies and contradictory language practices in Singaporean bilingual families. *International Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 37 (7), 694-709. Accessible a: <http://centaur.reading.ac.uk/52365>

Extra, Guus; Yağmur, Kutlay (ed.) (2012): *Language Rich Europe. Tendències de les polítiques i pràctiques relatives al multilingüisme a Europa*. Cambridge: Cambridge University Press.

Fishman, J. (1991). *Reversing Language Shift: Theoretical and Empirical Foundations of Assistance to Threatened Languages*. Clevedon: Multilingual Matters.

Flors-Mas, A (2017). *Usos lingüístics i identitats socials entre adolescents catalans i valencians*. Tesi doctoral. Universitat de Barcelona. Accessible a: <http://hdl.handle.net/10803/458518>

García, C., Arantzamendi, M., i López, O. (2012b). Muestra y muestreo. *Investigación cualitativa: Manual para principiantes* (pp. 55-69). Navarra: Ediciones Euna

Harding-Esch, E. y Riley, P (2003). *La familia bilingüe: Guía para padres* (Perrazzo, J.M i Condor, M trad.)). Cambridge: Cambridge University Press.

Idescat. *Evolució de la població total i estrangera. 2000-2018. Osona*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Accessible a <https://www.idescat.cat/poblacioestrangera/?geo=com:24&nac=a&b=0>

Idescat. *Usos lingüístics. Llengua inicial, d'identificació i habitual. Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Accessible a <https://www.idescat.cat/indicadors/?id=anuals&n=10364&col=1>

King, K (2008). Family language policy. *Language and Linguistics Compass*, 2 (5) 907 – 922.

Lanza, E. (2004). *Language Mixing in Infant Bilingualism: A Sociolinguistic Perspective*. Oxford: Oxford University Press

Liberson, S. (1970). *Language and Ethnic Relations in Canada*. Nova York: John Wiley & Sons.

Nelde, P., Strubell, M., Williams, G (1996). *Euromosaic: The production and reproduction of the minority language groups in the European Union*. Luxemburg: Office for Official Publications of the European Communities. Accessible a: <http://www.lavplu.eu/central/bibliografie/euromosaic1.pdf>

Sanvicén-Torné, P. (2017). Dones i transmissió lingüística en llars d'origen immigrant. Impactes, reptes i oportunitats. *Treballs de Sociolingüística Catalana*, 27, 149-174. Doi: 10.2436/20.2504.01.130

Soehl, T. (2016). But do they speak it? The intergenerational transmission of home-country language in migrant families in France. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 42 (9), 1513 - 1535.

Spolsky, B. (2004). *Language Policy*. Cambridge: Cambridge University Press

Spolsky, B. (2009). *Language Managment*. Cambridge: Cambrigde University Press

UNESCO (2003). Vitalidad y peligro de desaparición de las lenguas. París. Accessible a : http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CLT/pdf/LVE_Spanish_EDITED%20FOR%20PUBLICATION.pdf

Vila, F. X. (2012). Algunes bases per a la recerca sociolingüística en sentit ampli. Dins Vila, F. X. (ed.). *Posar-hi la base. Usos i aprenentatges lingüístics en el domini català* (11.24). Barcelona: IEC. Accessible a: <https://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000187%5C00000074.pdf>

Weinreich, U. (1953). *Llengues en contacte*. (Martinez, F (Trad.)). Alzira: Bromera

8. ANNEXOS

8.1. *Guió d'entrevista pels informants sense fills*

- Dades personals:

Sexe:

Edat:

Lloc de naixement:

Si escau, any d'arribada a Catalunya:

Estudis:

Feina:

Amb qui vius?

Viatges sovint a Marroc? Tens contacte amb la família?

Quina és la teva llengua?

Quines llengües saps? Quin és el teu nivell de competència (escriptura, lectura, comprensió i producció)?

Ordena-les per ordre de domini.

Sempre ha set així o hi ha hagut algun canvi? Quan? Per què?

T'agradaria millorar els teus coneixements d'alguna d'elles?

- Vida lingüística:

Explica'm la teva vida des d'un punt de vista lingüístic, és a dir, la primera que vas aprendre, a on i com, i com has après les altres que m'has comentat abans, etc.

En quina llengua parles amb els amics? I amb els germans? I amb els pares? I amb els veïns? I amb els companys de feina?

Sempre ha set així?

En quins idiomes mires la televisió, series, pel·lícules, música, etc.? En quins idiomes escrius? En quins idiomes llegeixes?

Quina llengua parles més còmodament?

Amb quina llengua/-es t'identifiques, és a dir, quina/-es consideres com a pròpia/-es?

Creus que la identitat i les llengües que coneixes han d'anar connectades o poden separar-se?

Quines llengües consideres útils per viure aquí?

Què significa el català per tu?

Consideres que el català t'ha ajudat a integrar-te?

Pel fet de parlar en català, et sents més català?

I l'amazic què significa per tu?

On i quan el parles?

Et fa o t'ha fet mai vergonya parlar-lo?

Et fa por prendre la llengua?

Alguna vegada fas servir paraules en català quan estàs parlant amazic?

Per què diries que passa això?

I al revés (paraules en amazic quan parles en català)?

Consideres important el fet de mantenir la llengua dels pares (amazic, si escau) una generació rere l'altra?

Quines conseqüències creus que té/ha tingut/tindria el fet de no transmetre-la?

- Transmissió lingüística:

Suposant que tindràs descendència: En quina llengua t'agradaria adreçar-te als fills?

En quina llengua creus que t'adreçaràs a ells?

Quins factors creus que poden condicionar a aquesta tria?

Quines llengües vols que dominin els teus fills? Ordena-les.

Per què l'amazic està / no està entre aquestes llengües?

Per què la vols / no la vols transmetre?

Independentment de si vols o no transmetre l'amazic: quines estratègies usaries per a que l'aprenguin?

Veus difícil el fet de transmetre la llengua?

Quins factors facilitarien el fet que els teus fills dominessin l'amazic?

T'importaria que els teus fills no dominessin l'amazic? Per quin motiu?

8.2. *Guió d'entrevista pels informants amb fills.*

- Dades personals:

Sexe:

Edat:

Lloc de naixement:

Si escau, any d'arribada a Catalunya:

Estudis:

Feina:

Número i edat dels fills:

Amb qui vius?

Viatges sovint a Marroc? Tens contacte amb la família?

Quina és la teva llengua?

Quines llengües saps? Quin és el teu nivell de competència (escriptura, lectura, comprensió i producció)?

Ordena-les per ordre de domini.

Sempre ha set així o hi ha hagut algun canvi? Quan? Per què?

T'agradaria millorar els teus coneixements d'alguna d'elles?

- Vida lingüística:

Explica'm la teva vida des d'un punt de vista lingüístic, és a dir, la primera que vas aprendre, a on i com, i com has après les altres que m'has comentat abans, etc.

En quina llengua parles amb els amics? I amb els germans? I amb els pares? I amb els veïns? I amb els companys de feina?

Sempre ha set així?

En quins idiomes mires la televisió, series, pel·lícules, música, etc.? En quins idiomes escrius? En quins idiomes llegeixes?

Quina llengua parles més còmodament?

Amb quina llengua/-es t'identifiques, és a dir, quina/-es consideres com a pròpia/-es?

Creus que la identitat i les llengües que coneixes han d'anar connectades o poden separar-se?

Quines llengües consideres útils per viure aquí?

Què significa el català per tu?

Consideres que el català t'ha ajudat a integrar-te?

Pel fet de parlar en català, et sents més català?

I l'amazic què significa per tu?

On i quan el parles?

Et fa o t'ha fet mai vergonya parlar-lo?

Et fa por prendre-la?

Alguna vegada fas servir paraules en català quan estàs parlant amazic?

Per què diries que passa això?

I al revés (paraules en amazic quan parles en català)?

Consideres important el fet de mantenir la llengua dels pares (amazic, si escau) una generació rere l'altra?

Quines conseqüències creus que té/ha tingut/tindria el fet de no transmetre-la?

- Transmissió lingüística:

Quina és la llengua d'ús habitual amb la parella?

Sempre ha set la mateixa?

En quina llengua us vau conèixer?

Barregeu les llengües? De què depèn?

Vius a prop dels pares?

Hi tens molt contacte?

I els teus fills amb ells?

Creus que els avis influeixen/han influït en la seva educació?

En quina llengua els/li vas/vau començar a parlar quan era/eren petit/-s?

Per quina raó?

Com ho vau decidir?

Quines estratègies uses per a que l'apreguin?

Quins factors han condicionat?

Hi ha hagut algun canvi al respecte? Per què?

En cas que els hi parlis en amazic: ha set difícil? Per què?

Quines estratègies uses per a que el parlin?

Actualment, en quina llengua parlen els teus fills amb els teus pares? I els avis amb ells? I els fills amb tu? I amb la teva parella? I entre ells? I amb els amics?

Quina creus que és la llengua que parlen amb més comoditat els teus fills ara?

Per què creus que és així? Quins factors hi han influït?

Independentment de la L1 dels teus fills: Quines serien les perfectes condicions que hi hauria d'haver aquí per a que els teus fills tinguin l'amazic coma a L1?

T'importaria que els teus fills no dominessin l'amazic? Per quin motiu?

Si poguessis tornar al passat i rectificar alguna cosa respecte aquest tema: què seria?

Quina llengua creus que farà servir quan sigui gran?